

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ZI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SE PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseria garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorisorî nefrancoate nu se primesou. — Manuscripte nu se retrămitu.

Nr. 244.

Sâmbătă 2 (14) Noemvre.

1885.

Brașov, 1 Noemvre 1885.

Nu putem lăsa fără de răspuns articolul lui „Ellenzék“, ce l-am publicat în numărul de ieri. Decă am tăcut, fôia clușiană ar avea obrazul a afirma, că n'am fost în stare a răspunde și că șuchiatele ei espectorări ar fi basate pe adevărul curat și ner-sturnabil.

„De ce au trăit Românii cu Nemții în bună prietenie și de ce cu Maghiarii nu se pot nici decum înțelege?“ — Acésta este prima întrebare ce-o atinge memoratul articol.

A desfășura aici istoria periodului, când a domnit în Transilvania absolutismul nemțesc austriac, ar fi o ostenelă cu totul zadarnică, scie „Ellenzék“ și scimă cu toții foarte bine ce a fost și cum a fost atunci. Remâne d'ér a se cerceta, care e cauza că Românii se înțeleg mai bine cu Nemții, ca ați cu Maghiarii.

„Ellenzék“ găsește că conducătorii mai tineri români sunt cauza acestei durerose apariții în viața noastră publică, căci densii în anii din urmă ar fi pășit pe tărâmul revoluționar și ar fi compromisat poporul român înaintea tronului.

Să ne permită nedumeriții romanofagi dela „Ellenzék“ a trage la îndoială esactitatea acestei păreri și ai asigura că nimeni nu-o împărtășește, nici chiar densii.

Colónele fôiei noastre de un șir lung de ani sunt înșesate de articuli reproduși din foile maghiare și în deosebi din „Ellenzék“, în cari sunt declarați de „agitatori“, de „revoluționari periculoși și de trădători de patrie“ toți preoții, învățătorii, diariștii, advocații, comercianții, proprietarii români, c'ună cuvânt toți Românii cu carte, bătrâni și tineri, cari se ocupă de afacerile naționale române.

Trebue să surprindă prin urmare afirmarea cea mai nouă a lui „Ellenzék“, că conducătorii bătrâni ai Românilor au observat o atitudine corectă și numai conducătorii cei tineri sunt „dușmanii statului.“

Decă este așa atunci ni se pare, că ar fi fost foarte ușor ca Maghiarii să se înțeleagă cu Românii, pe când — după „Ellenzék“ — „faceau politica bărbați români mai politici și mai serioși.“ În cazul acesta e natural, că n'ar fi mai putut succede unor „băițăndrii“ să „de la o parte pe bătrâni și să mână ei carul național spre prăpastie.“

Đice „Ellenzék“, că bătrânii politici români „au făcut program, pronunțament și au trimis deputații la Viena și la Budapesta.“ De ce n'au luat în considerare Maghiarii pretensiunile lor, de ce le-au făcut proces pentru pronunțament și au lăsat să se întorcă deputații lor acasă fără de nici un rezultat?

Eată d'ér, că nn acești „băițăndrii“ sunt cauza, că Maghiarii nu s'au putut împrieteni cu Românii nici măcar în măsura aceea, în care erau prieteni cu Nemții absolutiști.

Decă cei dela „Ellenzék“ — cari se pare, că în cele din urmă s'au înspăimântat ei înșiși de consecențele, ce le pôte avea atitudinea lor plină de dușmănie față cu poporul român — decă, đicem, voiesc să se informeze mai esact despre adevăratele cauze, ce au pricinuit neînțelegerea și ura dintre Maghiari și

Români, să binevoiesc a receti cu atenție articuli publicați de curând în presa maghiară din Budapesta de distinsul deputat ungar Bela Grünwald, care a venit anume în Ardél ca să studieze relațiunile de aci.

Din acești articuli ei vor afla că nu conducătorii români, nici cei bătrâni nici cei tineri, au causat pericolele amenințătoare, ci conducătorii Maghiarilor ardeleni și guvernării unguri. Ori d'ora voiesc cei dela „Ellenzék“ să facă responsabili totu pe „băițăndrii“ români și pentru „reua administrația și justiția“ și pentru „corupțiunea“ ce domnește în Ardél și pentru „volniciele“ ómenilor dela putere și pentru „pécatele proprietarilor de pământ maghiari față cu țaranul român“ — ce le-a constatat tóte d. Grünwald?

Afirmarea, că „băițăndrii“, cari fac „politică neseriósă“ ar fi toți „irredentiști“ încarnați e prea ridiculă, decât ca să merite un răspuns.

Înainte de a da Românilor sfaturi, ce nu le cer și nu le așteptă, „Ellenzék“, — iștii ar face mai bine să învețe a se conduce ei înșiși cum se cade, să nu lase frânele prea largi celor ce scriu în fôia-le, căci atunci nu vor mai fi siliți a desmînți regulat a doua și totu ce au scris în ziua întâi împotriva Românilor.

Acest sfat l'am da noi lui „Ellenzék“ și decă cumva acésta fôia a cređut, că prin articolul său va băga zizania între conducătorii români bătrâni și tineri, s'a înșelat amar.

Decă v' place mai bine politicii noastre bătrâni n'aveți decât să o declarați pe față în dietă și să v' împăcați cu ei și să asigurăm că toți „băițăndrii“ se vor da delături, când Maghiarii ar voi să facă odată „politică seriósă“ și să se împrietinesc cu Românii, cel puțin pe atât, pe cât se împrieteni-se cu ei Nemții pe când domnea un sistem, care asemenea „nu era după gustul conducătorilor români.“

UNIREA BULGARILOR.

Telegramele cele mai noue:

Sofia, 11 Noemvre. Se esecută fortificații provisorie în mare măsură. Tóte înălțimile de pe teritoriul dintre Serbia și Sofia au să fiă întărite. Din fiecare sat se face o fortăreță și se înconjură cu șanțuri, așa, că o armată inimică nu pôte pătrunde nicăeri fără rezistență. Guvernul întărește mereu poporul în contra Sêrbilor, așa, că isbucind răsboiul nu numai armatele se vor lupta cu înverșunare, ci și populațiunea bărbătescă a celor două state. — Se admite cu hotărîre, că isbucirea inimiciilor sêrbo bulgare esta iminentă. E temere, că pacea va fi compromisă înainte de finirea conferinței. Totu erî s'a ivit încă un incident la granița sêrbescă, causat de marea apropiere a celor două armate. Patrurile sêrbe și bulgare împușcară una asupra celeilalte, d'ér n'a fost nimenea rănit. În urma ciocnirii duor patrule erî lângă Trn, vr'o 300 de Sêrbi încercară să nconjore 25 de Bulgari. Acestia retrăgându-se, fură urmăriți de Sêrbi vr'o 2 kilometri pe teritoriul bulgar. Înainte d'a se da ordin de înaintare trupelor bulgare, ca să isgonescă pe Sêrbi, se așteptă scirile dela graniță, că ore s'au întors Sêrbi pe teritoriul lor. Decă nu, se așteptă în fiecare moment lovirea seriósă.

Atena, 11 Noemvre. Diferența turco-grecă cu privire la agentul grec din Canea s'a înăsprit. Pórta a imputernicit pe guvernatorul din Canea să rupă orice relația cu agentul și să ia și alte măsuri, în casă când

agentul nu va fi revocat. Delyannis respinge cererea Pórtii ca neîndreptătită.

Londra, 11 Noemvre. La banchetul lordmaiorilor, Salisbury a declarat, că insurecțiunea rumeliotă a fost o mișcare spontană a poporului și de aceea populațiunea de acolo a manifestat unanim modul cum vrea să fiă guvernată. Elu nutrește cea mai deplină convingere, că orice combinațiune politică, care stă în contradicere cu voința populațiunii d'acolo, n'ar pôte avea lungă durată. Salisbury vorbi hotărît în contra cererilor de compensare a Serbiei și Greciei. — Ambasadorul rus Nelidoff declară în ședința de luni a conferinței, că Rusia numai sub control internațional ar permite o intervenire armată a Turciei în Rumelia ostică pentru restabilirea statului quo ante. — Vederile englese în cestiunea bulgară încă totu se deosebesc în mod esențial de ale celor trei puteri imperiale. Representantul engles White a subscris, c'ei drept, protocolul conferinței, care recomandă restabilirea statului quo ante, d'ér în același timp ceti o declarațiune, că decă guvernul engles consideră teoretic status quo ante ca cea mai simplă rezolvare, în praxă o consideră ca imposibilă. Protocólele conferinței nu au prin urmare mai multă valoare practică, decât nota circulară către Serbia și Grecia. — Foile de aci anunță, că administrațiunea militară rusă lucră cu mare zel la fortificarea Batumului. Încă în Maiu se lucra la ea și și nopte. E probabil, că în janul viitoru va fi gata. Munții din dosul Batumului și văile, precum și riul Iștocu se întăresc prin forturi. O nouă cale ferată strategică se construiesc împrejurul orașului. În același timp se construiesc un mare arsenal în împrejurime. Acésta procedere e în contra tractatului de Berlin, unde a declarat Țarul, că Batumul va fi port liber pentru comerț, și e batător la ochi că pe când în Asia nu vrea să scie de tractat, în peninsula balcanică stăruiesc pentru susținerea lui.

Fitipopolu, 11 Noemvre. Armata bulgară rumeliotă ce se află la granița a dispus din nou jurământ, când prințul a fost acolo acnm în urmă, și anume după formula de jurământ: »D'a rămâne credincios stégului Bulgariei unite.« Se vorbesce că noue înrolări se fac în țară, afară de acésta se înființază biurouri de înrolare.

Constantinopolu, 11 Noemvre, Ședința de ieri a conferinței ambasadurilor a durat 4 ore. Divergența între păreriile celor trei puteri imperiale și între Anglia s'a arătat în mod marcat. La ordinea zilei a fost propunerea Pórtii, ca conferința să provóce pe prințul Alexandru d'ași rebrage trupele din Rumelia. Cele trei puteri imperiale și Italia au sprijinit propunerea. Imputernicitul engles White contestă conferinței competența pentru un asemenea act, đicend, că acésta privește pe Turcia. Imputernicitul francesu, deși a stat rezervat, părea, că s'apropia mai mult de păreriile Angliei. Ce hotărîre a luat conferința în acésta cestiune nu se scie. Imediat după ședința conferinței, ambasadorii celor trei puteri imperiale s'au dus în palatul ambasadei austro-ungare și se consultară acolo trei ore. După acésta, ambasadorul austro-ungar br. Calice primi pe trimisul sêrb.

Paris, 11 Noemvre. În ședința de luni a conferinței, reprezentantul engles a propus să se numescă o subcomisiune, spre a auđi dorința Rumeliotilor.

Petersburgu, 11 Noemvre. Resultatul conferinței pare aci cu atât mai îndoios, cu cât Rusia nu și schimbă păreriile. Cercurile politice accentuiază, că de restabilirea statului quo fără promisiuni din partea cabinetului rusesc atêrnă, dacă Rusia își redobândește autoritatea de mai nainte în Bulgaria. Pressa rusă declară unanim, că sub status quo se înțelege nu numai susținerea separării celor două Bulgarii ci și asigurarea influinței ruse în Bulgaria, precum și aceea ca poporul bulgar să rămână în sfera puterii Rusiei și să nu fiă apucat de alte curente în dauna intereselor generale slave.

Unu memoriu albanez.

„Tagespost“ din Graz publică următoarea orespondență a profesorului Gustav Mayer dela 6 Noemvre a. c.

»Acum câteva zile mi s'a trimis din Albania un memorandum, redactat și semnat de mai mulți fruntași albaneși, în care se exprimă dorința, ca Albania să fie alipită la Austria. În raporturile mele personale cu Albanezi în călătoriile, ce le-am întreprins mai mult cu scopuri lingvistice, n'am putut evita de tot convingerile politice, der se înțelege, că m'am abținut de la orice agitații politice; deci împrejurarea, că mi s'a adresat acest act, este numai o dovadă a încrederii onorifice, ce-mi arată Albanesii, știind, că mă interesează de limba și istoria lor. Acest document nu e lipsit de interes pentru situația actuală din peninsula balcanică și de aceea îl dau aci în următoarea traducere:

„Luându-se în seamă starea actuală politică și intelectuală a Albanesilor și mai ales caracterul lor năprasnic și războinic, ei cu greu se pot administra înșiși cu succes. Dacă Albania, care, după cum arată istoria, a avut în vechime ca și în timpurile mai noi individualități foarte marcante, cu numărul locuitorilor săi ca de trei milioane suflete ar primi niște condițiuni politice regulate, ar pute deveni foarte folositoare pentru progresul umanității în Europa și în special în tot Orientul. Căci Albanesii au adus servicii însemnate Romanilor, apoi în timpurile mai recente Turcilor; și la libertatea Greciei la 1821 Albanesii creștini au contribuit în măsură considerabilă; e de regretat însă, că istoriografia greacă amestecă pe eroi, nefăcând deosebire între Grecii și Albanesii. Albania s'a supusă năvălirii Otomanilor, cea din urmă dintre toate popoarele balcanice, și a putut să scape pe trei unghiri ca loc de refugiu al libertății: țera Miridiților, Sale și Chimara, fără să pomenim și de Mani, unde deasemenea locuiesc mai mulți Albanesii decât Grecii. În afară de Albania propriu zisă elementul albanesesc e așa de numeros în Grecia, Epiru de sud, Macedonia și aiurea, încât limba de aji a Grecilor nu e decât o curată traducere a fraselor albanese.»

„Albania a fost supusă ca un popor compact și deja cuceritor turc destinase pe Skenderbey de rege al Albaniei. Dacă acum diplomația are de gând să o îmbucătățească, dându-i fiicărei puteri învecinate o bucată, nu numai că această politică ar fi un neiertat, dar ar crea o împreunare monstruoasă, cum zice un proverb, făcând pe țapă păzitorului leului, de unde ar rezulta pentru un timp anarhia și caos, cum arată exemple din timpul mai recent.»

„Mijlocul mai potrivit pentru dezvoltarea Albaniei nordice și sudice unite ar fi protectoratul Austriei. Guvernul expert și viguros al acestui stat, după tradițiile sistemului său, n'ar tinde să desnaționalizeze Albania, ci înainte de toate ar întemeia, pretutindeni în țară școli în limba națională spre a o cultiva și civiliza deplin și lesne.

Apoi Austria ar fi în stare să ridice agricultura, industria și comerțul, încât această țară prea fertilă ce și altfel are multe de culturi naturale, sub un guvern bun și tare ar deveni un al doilea raiu. Afară d'asta acest mijloc ar restabili și echilibrul adevărat între popoarele balcanice și ar forma un bulevard minunat contra panslavismului. Acesta e părerea multor Albanezi prevădători, moderați și independenți.»

Ministrul Conrad despre limba maternă.

Într'un număr recent al foiei noastre am comunicat, că ministrul cultelor și instrucției din Austria, baronul Conrad și-a dat demisiunea. Despărțindu-se de funcționarii din minister, le-a adresat un discurs, în care, între altele, vorbi și despre limba, ca acel moment, care formeză adevărata cauză a cestiunii naționalităților.

Br. Conrad nu numai că află espicabil, ca făcând să țină morțișu la limba sa maternă, ci declară chiar, că fiecărui om îi este înăscută iubirea către limba maternă. Acela, care și-ar abnega limba maternă, ar fi un laș politic. El recunoște dară, că fiecare limbă e îndreptățită a se cultiva și îngriji, precum și aceea, că fiecare singuratic are îndreptățirea d'a fi instruit, pe cât e cu putință, în toate științele și cunoscințele spiritului omenesc, în limba sa maternă. Nu-i vorbă, individul are și îndatorirea, ca ceea ce a învățat să o întrebunțeze și în respectivele limbi ale patriei.

Recomandăm acest discurs »patrioților,« care nu vor să știe de alte limbi, decât numai de cea maghiară.

SCRILE DILEI.

Din Pesta i se telegrafiază ziarului „Neue freie Presse“: „Deunăzile s'a anunțat, că cunoscuta proclamatiune a „României irredente“ s'a trimis Românilor din țările ungare sub cuvertă. De aceea ministrul dete o ordinațiune către procuratura supremă a

statului, ca să avizeze procuraturile statului din districtele judecătorești mărginașe cu România d'a face propuneri pentru trimiterea de judecători de instrucțiune, cari să deschidă scrisorile suspecte și să le cerceteze. Astfel, au și fost provocate vr'o 26 de procuratură să facă asemenea propuneri, der efectul a fost foarte remarcabil. Dintre toate tribunalele numai 11 au acceptat aceste propuneri ale procuratorilor lor, 12 au luat hotăriri ce se abat de la propunerile procuratorilor lor și cîcînd, că numai atunci ar fi aplecate a primi propunerea, dacă în casă specială ar fi această necesitate. Procurorul din Becaș (Bekes-Gyula) n'a făcut nici o propunere, fiind că aflase înainte, că tribunalul va refuza o asemenea propunere. Tribunalul din Lugos respinse propunerea procurorului și refuza a trimite un judecător de instrucțiune în astfel de scop. Procurorul a apelat în contra acestei hotăriri la Tabla regescă, der instanța superioară aprobă hotărîrea tribunalului. Precum se vorbește, tribunalul suprem va cere acestuia actele, ca să ia o decisiune principală în această cestiune importantă din punctul de vedere politic și juristic.

Ministrul de comunicațiune ungueresc a dat concesiune prealabilă pe durata de un an contelui Gabriel Bethlen pentru construirea unei căi ferate de clasa întâi de la Reghinul Săsesc prin pasul Tulgheș până la granița ungară-română.

O nouă dovadă de maghiarizare ne dă „Ellenzék“: „Despre un frumos lucru raporteză un amic al foiei noastre din comitatul Șomoghi; poate servi ca exemplu demn de imitat pentru membrii preoției noastre, care locuiesc în ținuturi nemeghiare. Preotul Szalay Istvan, când a primit parochia, a găsit în comuna Szomajom-ul german o populațiune șvabă grea de cap. Preotul și-a propus să o maghiarizeze. Era o grea lucrare, trebuia o muncă de mulți ani, transformarea gradată a instrucției în școlă în cea maghiară, tractarea plină de tact a părinților, jertfe materiale, continue silințe în interesul țintei, toate acestea merită recunoștință. Comuna Szomajom-ul german așeu mîne se poate numi cu îndrăsnelă Szomajom-ul maghiar, generațiunea cea nouă e deja hotărîtă maghiară, și numai bătănie vorbesc limba germană. Preoți ai patriei mele! Vedeți frumosul exemplu, urmați-l!“ — Etă unde duce lipsa de conducători, șeu dacă sunt, nepăsarea lor. De altă parte e o obrăsniciă șovinistică a mai nega „patrioții“ tendința de maghiarizare. Preoți ai patriei noastre, băgați bine de seamă cum apărăți poporul, să nu-l mușce de inimă șarpele maghiarizării!

Institutul de credit și economii »Timișiana« din Timișoara progresază vedîndu cu ochii, scrie »Luminătorul.« Se bucură de un călduros sprijin din partea publicului. Depunerile în luna trecută au fost de peste 10.500 fl., și banii fructifică toți. Consistorul din Arad a depus din fondurile sale câteva mii la »Timișiana« spre fructificare și va mai depune încă.

Casa eftine ca în Seghedină nici nu s'au mai pomenit. Acum câteva zile, o casă lungă de 12 metri, lată de 5 metri s'a vîndut prin licitațiune cu cinci florini. Casa a fost a unui Emerich Berta și nu era îngreuiată prin împrumutul de stat.

Sub titlul »Gróźnică îngrijire« scrie »Luminătorul« următoarele: »Cine va ceti această notiță, să nu creză că e minciună ori glumă, căci adevăr e și lucru serios e. Dăcă însă cetitorul totuși va rîde, atunci eu scusat să fiu, căci nu eu sunt cel ce face ridicul pe cineva, ci altul e care se face ridicul pe sine însuși. A fost în Dumineca trecută, în 8 ale c. n. Cam la ora 9 înainte de m. un servitor dela on. tribunalul regesc din Timișoara intră în cancelaria redactorului acestei foi, pre carele aflându-l scriind, îi zice: D. jude investigator V. vă poftesc să veniți cât mai curînd la dînsul. Redactorul cătră ora 10 ajunge la tribunal — Judele: Vi sunt cunoscute dispozițiunile ministeriale cu privire la epistole ce vin din țeri străine? — Redactorul: din jurnale numai. — Judele: Etă o epistolă din Bucuresci adresată la redacțiunea »Luminătorului«, să bine voiesci a o deschide în prezența mea — Redact.: Cunosc scrișorea de pe plic, este a unui tîner ce de curînd a trecut în România, și carele mi a promis, neprovoctat de mine, că-mi va descrie călătoria sa; te asigură d-le jude, că nu e nimica periculos în ea. — Judele: Totu una, te rog să o deschizi și să-mi arăți cuprinsul ei. — Redact.: Dăcă poftesci, îți fac acest serviciu, der observă că eu încă nu am primit această epistolă, deci dorința d'a o deschide este a aceluia, ce a luat-o dela postă. — Judele: Epistola dela postă a venit dreptu aici. — Redact.: Deschidîndu epistola, arată judeului că așa e cuprinsul, precum l'a descoperit preventiv: »Impresiuni de călătorie« de A. Cas. — Despre

acosta s'a luat un protocol d'o colă și s'a subscris, der după aceea comedia s'a finit. După mine lucrul este de totu tragi-comic, der și absurdă dispozițiunea acosta, prin care se calcă secretul epistolelor și se împedecă libertatea de comunicațiune. Până când va dura această modă, nu știu, der se vede că este de totu înțeleptă și foarte ducătoare la scop.»

Ciupercile au s'o pățescă cât de bună, în curîndu le vor întrece cu numărul filialele reuniunii de maghiarizare ardelen. Așa în comitatul Albei de jos sunt 4 filiale și se mai așteptă să răsar și altele, de asemenea au să mai răsar, pe lângă cele înființate în comitatele Ciuc, Cojocna, Trei-Scaune, Mureș-Turda, Solnoc Doboca, Turda-Arieș, Odêrheiu, Hunedora, Făgăraș, Terna-mare, Brașov, Sibiu. Cine mai credea să aibă ciupercile o așa năprasnică concurență!

Sambata trecută în sera zilei de sf. Dumitru, distinsul și simpaticul comerciant de aici d-l Mihail G. Stănescu, a intrat la masa sa ospitală un frumos număr de oșpeți din toate clasele societății brașovene, între cari mai mulți reprezentanți ai comerțului și industriei, de toate naționalitățile. Cu ocaziunea acosta serbându-se inaugurarea noului edificiu al d-lui M. G. Stănescu din strada Funarilor, care edificiu face onore măestrului ce a condus c'ădirea lui, s'au rostit un șir de toasturi frumoșe în onora proprietarului casei și a amabilei sale soții în onora numeroșei și respectatei familie Stănescu, pentru prosperarea comerțului și a industriei în Brașov și pentru frățesca înțelegere și solidaritate între muncitori.

„Bomba“ scrie următoarele: „De vr'o 3 săptămîni în portul Brăila se simte o mare activitate, mulțime de vapore se încarcă, se zice chiar, că în curînd vor mai sosi încă peste 60 de vapore engleze, care vor esporta cereale, ceea ce este de remarcă, este că nu numai în cursul verei, der nici chiar acum un an, nu s'a vîndut cu o așa mare activitate, prețurile deși nu sunt tocmai avantajoșe, totuși însă sunt favorabile.

Dilele acestea spune »Bomba« din Brăila, 150 de familii israelite au sosit din Moldova și s'au imbarcat pe un vapor engles cu destinațiune pentru insula Cipru.

„Voința Națională“ scrie, că în curînd se va înființa în România o fabrică de conservă alimentare, sub direcția d-lui dr. Meinert Bunau, cu un capital de 1.500.000 lei. Acestă fabrică este vorba de a se înființa în Craiova șeu în Turnu-Severin.

„Românul“ spune, că Lună sera trenul, care venea dela Craiova la Bucuresci, a lovit și aruncat de parte, fără grave răni, pe un țigan beat, care cânta pe sine bătându-și joc de locomotivă. Accidentul s'a întimplat între Pitești și Golești, Bietul țigan când s'o fi trezit, de sigur, că și-o fi adus aminte de țigănescă: „Dacă ne n'ai puterintă, la ce mai chichirești gâlceava.“

Liceul din Botoșani a luat numirea de liceul »Laurian.«

În săptămîna acosta a cădut zăpadă în mai multe localități din România.

Se raporteză lui »Ellenzék« din Sămbăta inferioară, comitatul Făgărașului, următoarele: „Economul domeniului de stat de acolo, cu numele Borso Lajos, eșind din grădina școlii de stat, mai mulți Români au sărit asupra lui, l'au bătut și i-au spart capul în mai multe locuri. Nefericitul zace în spitalul din Făgăraș inconșci de sine, e puțină speranță de viață. E vestea că el ar fi cădut jertfa a răsunării. Nu se știe, ce pași au întreprins autoritățile competente în cauza acosta.“

Afaceri locale.

În ședința dela 30 Octomvre (11 Noemvre) a comunității Brașovului s'au făcut două interpelațiuni, una de d. adv. Schnell pentru regularea locului dinaintea »Institutului pensionar« și alta de d. preot Baiulescu. Interpelațiunea din urmă, privind instrucțiunea învățăceilor români dela meserii, o comunicăm așa precum ni s'a raportat.

Onorată Comunitate! Legea industrială din 1884 prescrie în § 80: În comune, unde nu s'ar afla un curs anume pentru învățării dela meserii, comuna este îndatorată a îngriji de instrucțiunea lor, înființînd un curs deosebit.

Pentru învățării români dela meserii, de opt ani până aci a existat un asemenea curs cu trei despartiminte la școala gremială română de sera.

În 5 Noemvre n. c., d. comisar ministerial P-

venind anume în Braşov pentru acest scop la fostul la şcolile române însoţit de d. senatorul Schnell, reprezentant al direcţiei industriale, şi de d. inspectorul r. de şcolă, invitându-ne şi pe noi cei însărcinaţi a îngriji şi instrui pe învăţăceii români dela meserii. D. comisarul ministerial ne-a cetit o ordinaţiune ministerială, prin care porţile şcolii gremiale se închid pentru învăţăceii români meseriaşi. Totdeodată ne-a comunicat, că învăţăceii meseriaşi în sensul legii industriale trebuiesc să cerceteze şcolă comunală pentru elevii dela meserii. A îndatorat apoi direcţiunea şcolii gremiale să nu mai primescă elevii dela meserii şi să dea direcţiunii industriale o consemnare despre aceştia.

Aşadar aţi un număr de 80 de învăţăcei dela meserii au rămas fără curs de instrucţiune, căci numai 17 dintre ei au putut primi direcţiunea şcolii industriale comunale, era pe ceilalţi nu i-a primit din motiv, că n'are încăperi; alţi câţiva s'au dus la şcolă de stat. Cei mai mulţi prin urmare au rămas fără curs de instrucţiune.

În faţa acestei împrejurări triste, imi iau voia a adresa on. d. primarului următoarea interpelaţiune:

1. Primit-a on. magistratul, ca direcţiunea industrială, vre o ordinaţiune dela ministrul de comerţ cu privire la şcolă română gremială?

2. Este aplecat d. primarul a interveni pe lângă on. magistratul, ca direcţiunea industrială, ca să îngrijescă cât mai grabnic a se primi învăţăceii români dela meserii în şcolă comunală industrială?

D-lu primarul a răspuns la interpelaţiune: 1. că nu a primit nici o ordinaţiune dela ministerul cu privire la şcolă gremială română, d-er a fost încunoscinţat printr'o telegramă despre venirea d-lui comisar; 2. pentru primirea învăţăceilor români dela meserii în şcolă industrială comunală va îngriji, ca să se delature pedecile.

După acestea a urmat pertractarea obiectelor puse la ordinea zilei, între altele: s'au decorat patru pompieri cu medalii de argint, pentru serviciul de deşe an ca membrii ai societăţii pompierilor; s'a oprit vânderea în oraş a cârnii de vită tăiată la sate, decă nu se dovedeşte prin certificatul veterinar, că vita a fost sănătoasă; s'a desbătut un statut pentru curăţirea latrinelor, care se va modifica după observările făcute de ministerul ş. a.

Galaţi, 30 Octomvre 1885 st. v.

Onorate D-le Redactor!

E rea lumea de aţi, şi lumea fiind rea de multe ori se califică de rău şi acela care i doresce binele. Astfel esclamu eu când cetesc corespondenţa d-to Făgăraş, 18 Octomvre a. c. st. n. din Nr. 241 a preţuitei, «Gazete» subscrisă de un parochian ortodox din această comună.

Neajunsurile de cari suferă lumea română din Făgăraş sunt multe, şi între acestea şi acela, că unii domni români de aicea, cu deosebire amplexaţi, îşi dau copii din leagănul aşă dîcîndu la şcolă ungurească în loc să dea la şcolă românească [după cum cere natura lucrului. —

Acest neajuns parochianul din Făgăraş, fără nici o rezervă îl atribuie neînsemnatei mele persoane dîcînd, că neglijenţa mea în postul meu de învăţător la şcolă română gr. or. din Făgăraş a îndemnat pe d-nii amplexaţi din Făgăraş să facă păcat.

»Să ne ocupăm numai de învăţătorul din urmă, de d-nul Nicolau Aron, căci sub acesta s'a întâmplat neajunsul. Mai acum trei ani şcolă era plină de copii, toţi copiii români mergeau la şcolă română, căci d-nul Aron atunci în adevăr şi-a împlinit chemarea, acum doi ani a arătat rezultate mai slăbuţe. Era în anul trecut de tot slab.

Decă slăbiciunea mea, neîmplinirea chemării mele de învăţător au făcut pe d-nii amplexaţi din Făgăraş să nu-şi dea copiii la şcolă românească, mă simţu prin aceasta prea fericit şi lasă să credă publicul cetitor, că aşa o fi, şi era decă astfel mi se măsură respata ostenelelor mele de cinci ani ca învăţător la şcolă gr. or. din Făgăraş de un parochian făgărăşan, care se-mi fă permis alu numi corb alb între cei negri, apoi fă, căci cei cari mă cunosc în chemarea mea de învăţător ştiu că nu vor dîce ca parochianul, care i decă nu mă înşel de cei cu musca pe căciulă, apoi în conştiinţa mea sunt liniştit.

„Căci şcolă s'a început târziu, d-nul învăţător a fost foarte mult absent dela şcolă, a substituit în locul său în două rânduri alţi indiviţi, copiii au fost mult timp lăsaţi de capul lor larmă şi disordine în şcolă nemişcătoare.“ Nisce frase reutătoare aceste, căci şcolă am început-o la timp conformu legii. Cronica scolară o documentează acesta. În prima Octomvre cal. vechiu conştiinţă de chemarea mea m'am aflat pe catedra şcolii elementare gr. or. din Făgăraş primind copilaşi în sinul ei. De aci încolo fără întrerupere mi-am împlinit chemare şi încă într'un mod mai mult decă pretindea legea, căci în zilele dela 1-a Noemvre a. tr. până în 15 ale aceleaşi până când m'am căsătorit şi am fost sfinţit de preot, — două cauze acestea pentru cari legea dă concediu învăţătorului, —

ca să nu întrerup instrucţiunea mi-am pus suplente pe învăţătorii Constantin Pică din Riuşor şi Vasiliu Pop din Calbor. căroră le-am plătit din busuvarul meu mai mult decă mi se convenia mie din lăfa pentru zilele acestea.

Adevărat, că după instalarea mea de capelan în Galaţi, în biserica din Făgăraş n'am mai putut cânta cu copii răspunsurile la liturgia fiind ocupat pe timpul acela dîcînce ca preot, d-er nu mi-a lipsit suplentul nici acolo. La crăciun şi pasce d-le parochian! m'atî silit să vă aducă cântăreţ în biserică pe învăţătorul Nicolae Ludu din Beclean şi Petru Marhas din Galaţi, şi totuşi la finea anului fără simţu epitropia parochială pentru-că n'am putut să vă cântu în biserică mi-a detras din lăfa 30 fl. v. a. Acesta e respalat! Astăzi epitropia parochială imi datoreşte încă 200 fl. v. a. din salariul meu restant, şi ca să nu umblu pe la judecări făcîndu-mi nemul meu de reşine, o am lăsat să mi plătescă acesta datoriă în curs de doi ani. Acesta încă e respalat!

Din altă parte trebuie să judece publicul cetitor cauza de unde se trage, că câţiva domni amplexaţi din Făgăraş îşi dau copii la şcolă ungurească. De trei ani încôce guvernul s'a îngrijit ca în Făgăraş să existe o şcolă civilă de stat şi acum şi o şcolă elementară de stat. Ca aceste şcolă să aibă copii şi să se susţină, se recrutează copii români de unde numai se poate. Căi şi mijloce la acesta, conducătorii acestor şcolă au destule. Vrea cineva să fiă patriot bun, ca să o arate acesta pe deplin trebuie să trimită şi copiii la şcolă ungurească, căci în şcolă românească copiii portă steguleţe roşu-galben-venete după cum s'a întâmplat mai ceşti ani, şi acesta e periculos. Ca să nu li se impute acesta, căi-va d-ni amplexaţi din Făgăraş, credincioşi sfintei cauze ce urmăresc şcolă de stat din Făgăraş, îşi trimit copiii în şcolă ungurească şi astfel rămân credincioşi mai marilor, dela cari aşteptă totă darea şi tot binele săvârşit, ca să vorbească cu scriptura.

Şcolă română gr. or. din Făgăraş acum numai are neajuns, eu nu mai sunt învăţătorul ei, ca să resping prin neglijenţa mea pe copiii de domn să o cerceteze, şi totuşi numai şcolă ungurească sunt cercetate şi în anul acesta de copiii d-nilor amplexaţi.

Airea trebuie căutată buza d-le parochiene, că copii d-lor din Făgăraş merg la şcolă străine, er nu în neajunsul slăbiciunii mele.

Nicolau Aron.

A P E L Ū.

Cătră p. t. domni membri ai Asociaţiunii transilvane pentru literatura şi cultura poporului român din despărţământul al II-lea (comitatul Făgăraşului!)

Pe baza însărcinării primite dela on. comitetul al despărţământului al II-lea din şedinţa sa ținută la 9 ale lunii curente, rog pe stimaţii domni membri din acest despărţământ ai Asociaţiunii transilvane, cari încă mai restază cu ori şi ce fel de tacsă de membru să binevoiescă a trimite acele restanţii subscrisului casar în Făgăraş, cel mult până la finea lunii curente, ca aşă să se potă subterne de bună vreme la locul destinaţiunii lor.

Onoraţiilor şi alţi bărbaţi votaţi cauzei din acest despărţământ sunt rugaţi să binevoiescă a aduna fiecare în cercul comunicaţiunii sale, subscriseri de membri pralângă incasarea tacselor prescise seu a ajutorilor oferite şi consemnaţiunea subscriserilor, dimpreună cu tacsese şi ajutoarele incasate, să binevoiescă a o trimite aici tot în terminul arătat mai sus.

Făgăraş în 10 Noemvre 1885.

I. Turcu,
casar.

DIVERSE.

O idee originară. — În Edimbourg se voru înfiinţa omnibusul pentru persoane burtoase. Ele voru fi de mărimea ordinară şi în totu asemenea celorlate voru diferi însă numai în acesta: despărţirile care sunt între locuri voru pute fi ridicate după voinţă şi astfel două locuri voru pute face numai unu. Cu chipul acesta cei afectaţi de obesitate voru pute sta mai comod în omnibus, plătind însă doindou preţ.

Disciplina în armata germană. — La Siegnitz, un voluntar de un an din regimentul de Grenadiri al regelui Prusiei, refuzându de a se scâlta sub cuvînt, că apa e prea rece, a fost, după raportul ofiterului de serviciu, transferat mai înteu ca simplu soldat în alt corp, apoi condamnat de cătră consiliul de război la şapte luni de fortăreţă, pentru nesupunere.

Florile în Englitera. — Până şi cu florile fac englesii lux. În această ţară a contrastelor, se găsesc omeni atât de pasionaţi pentru florile, în câtu trimet. botanici în regiunile cele mai depărtate ale lumii, pentru ca să aducă plante noi, nevedute până atunci în ţera

britanică. Nu e rar să veţi plante, care au costat câte 35,000—45,000 franci! Forţe adesea plantele ținute într'un geamlic de 6 m. lungime şi 4 lăţime, au costat pe proprietar 70,000—80,000 fr. În cazul asta însă, ai înăuntru totu cea ce regnul vegetal posedă mai sublim ca formă, coloru seu parfum!

Proverbe chinezesci. — Eată câteva proverbe chinezesci, luate după „La Vie Moderne.“ Limba femeilor este spada lor, pe care n'o lasă nici o dată să ruginescă. — Juna fată este o flóre, juna femeie un fruct, decă fructul este rău, ce suvenire pote să mai rămân în ceea ce privesc flóre? — Cu câtu o femeie îşi iubesc soţul, cu atât ea pote să-l pună pe calea cea bună, cu câtu un soţ îşi iubesc femeia, cu atât o face să părasească calea cea rea. — Femeia care îşi desonoră soţul, face pe amantul ei să jure că i va fi credincios. — A lăuda pe fiul său, este a se lăuda însuşi, a defăima pe tatăl său este a se înegri. — Secretul, decă îl păstrezi, este sclavul tău, eşti sclavul lui însă, decă îl spu altora. — Lumea este un ecou care reproduce ceea ce i spu, spune bine de alţi, decă vrei să se spună bine de tine.

Arsă de gaz. — În noptea de 20 Octomvre curent, copila Cantina lui V. Hutanu din comuna Heleştieni, judeţul Roman în Moldova în etate ca de 18 ani, umblând pe afară cu o lampă pentru de a prinde o găină, spre a nu se stinge de vîntul ce bătea, a îndosită acea lampă cu pôlele fustei cu care era îmbrăcată d-er lumina lămpei înăduşindu-se a plesnit sticla cu gaz şi imprăştiindu-se, s'au aprins hainele ei care au ars cu totul. În noptea de 21 Octomvre copila a încetat din viaţă.

Viaţă lungă. — „L'Italie“ scrie, că în oraşul Bobbio trăesc o veduvă, anme Giuseppa Franciosa, în vîrstă de 102 ani, care şi-a păstrat atât de bine simţurile şi se bucură de o sănătate aşă de bună, încât lucră fără ochelari. Ea avu opt copii, din cari cel d'ală treilea este deja de 80 ani. Acestă femeie a vedut deja a patra generaţie şi decă n'ar fi în miserie, de sigur aru pute să vadă şi pe a cincea. Ea trăesc ca şi copiii ei din munca mânilor sale. Ceea ce este curios la această femeie este, că culcîndu-se, se aprovizionă de pâne pe care o mănăncă în timpul nopţii. Ea are numai doi dinţi, cei-au eşit după împlinirea a 10J de ani.

BIBLIOGRAFIA.

Au apărut următoarele publicaţiuni ale Academiei Române şi se află de vîndere la librăriile Soceu et C-o. în Bucuresci, W. Kraftt în Sibiu:

1. Documente privitoare la Istoria Românilor de Eudoxiu de Harmuzachi. — Volumul V. partea I. 1650—1699. Cu portretul lui Gheorghe Stefan Voevodă. — Volum în 4°, de XXII şi 547 pag. — Preţul 40 lei.

2. Codicele Voroneţean cu un Vocabular şi Studiu asupra lui de Ion al lui G. Sbiera. Cu două tabele şi două facsimile heliografice. — Un volum în 4° de VI şi 354 pag. — Preţul 10 lei.

3. Eudoxiu de Harmuzachi. „Fragmente zur Geschichte der Rumänen.“ Tomul IV. vol. în 8° de X şi 395 pag. Cuprîndu studii asupra stării orientului Europei după pacea de Carlovitz. Preţul 6 lei.

4. — Fl. Porcius. „Flora din fostul district românesc al Năsăudului în Transilvania.“ Discurs de Recepţiune urmat de Răspunsul D-lui P. S. Aurelian. — Volum în 4° de 140 pag. Preţul 1 leu 50 bani.

5. — A. Papadopolu-Calimahă. — „Cuvînt despre expediţia lui Igor Sveatoslavici, principele Novgorodului nordic contra Polovţilor sau Cumanilor.“ — Vol. în 4° de 29 pag. — Preţul 40 bani.

4. — Ep. Melchisedec. Inscricţiunea dela Mănăstirea Războieni, Judeţul Neamţului. Comentată. Volum în 4° de 35 pag. — Preţul 50 bani.

Cursul pieţei Braşov

din 13 Noemvre st. n 1885.

Bancnote românesce	Cump.	8 64	Vînd.	8 69
Argint românesc	„	8 60	„	8 65
Napoleon-d'or	„	9 94	„	9 99
Lire turcesce	„	11 26	„	11 38
Imperial	„	10 16	„	10 24
Galben	„	5 90	„	5 94
Serisurile fonc. »Albina« . . .	„	100 50	„	101.—
Ruble Rusesci	„	122.—	„	123.—
Discontul	„	7—10	„	% pe an.

Editor: Iacob Mureşianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureşianu.

Bursa de Bucuresti.

Gota oficială dela 30 Octomvre st. v. 1885.

Table with 3 columns: Item name (e.g., Rentă de aur 4%), Value, and Category. Items include various currencies, bonds, and interest rates.

Bursa de Bucuresti.

Gota oficială dela 30 Octomvre st. v. 1885.

Table with 3 columns: Item name (e.g., Renta română 5%), Value, and Category. Items include national and foreign bank rates and interest.

Anunțiu.

Unu tēneru neinsuratū, care a absolvațiu agronomia în institutulū de agronomia r. ung. din Clușiu-Manașturū în anulū 1876, și de atunel practizāndū ca conducētorū de economiā 9 ani, sē recomandā ca conducētorū de economiā în cre care dominiu.

A sē adresa la Administrația acestui țiarū. Numere singurateice ă 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potū cumpēra în tutungeri lui I. GROSS.

Beiu, Vodă, Domnū ROMANŪ ISTORICŪ de Theochar Alexi.

A apărutū completū în 34 broșuri ă 20 cr. Orī ce librarū, colportorū, legătorū de cărți etc. este gata a procura aceste broșuri franco, duse la casele onor. cetitorū. Acēstā scriere este unicā în totā literatura romānā, cāci în adevērū nu posedāmū nici unū romanū originalū coprindēndū peste 1000 de pagini din care, nici una nu este lipsitā de interesū pentru orī ce cetitorū.

tura acestui romanū în o adevēratā plăcere, în unū bogatū isvorū nu numai de distracțione ci și de instrucțione.

Textulū romanului este însoțitū de ilustraționi, care și aceste sunt originale, compuse de unū artistū anume pentru acēstā scriere. Ea cuprinde istoria Romāniei, începēndū cu fanariotulū Caragea, trecēndū la revoluțiunea eterii grecesci și a lui Tudorū Vladimirescu, a cărui viēțā, fapte și mōrte tragicā sunt cu de amēnuntulū descrise, atinge revoluțiunea dela 1848, tractēzā pe largū Domnia lui Cuza, dāndū unū tablou amenunțitū despre acea epocā și încheiā cu alegerea lui Carolū de Hohenzollern.

Firulū, pe care sē înșirā aceste tablouri istorice, sē compune din unū sujetū sensationālū în totā puterea cuvēntului. — Unū tatā, perđēndū zestrea fiicei sale, într'o scenā, unde acēsta o reclamā dela elū, își ese din fire și o lovesce de mōrte. Pentru a scāpa de pedēpsa legiī, o tār-

resce în grădinā, unde îi taie capulū îngropāndū-lū, pentru a face sē cređā lumea, cā cada vrulū fără capū, este alū altei persōne. Cu tōtū astea sē vede silitū a mārturisi faptulū și este condamnatū la muncā silnicā. După cātva timpū sē descoperā cā . . . dar cine voiesce a sci ce sē descoperā, citēscā romanulū, unde va gāsi cu ce sē-și ațite, ș'apoi cu ce sē-și astēmpere curiositatea.

Cine-și procurā întregulū opū de-a-dreptulū dela tipografia editōre plātindu-lū de-o dată înaintē, va profita de economisirea portului adicā va avea sē trimēțā numai cātē 15 crucei de broșurā sē pentru 34 broșuri 5 fiorini.

Tipografia Alexi, BRAȘOVŪ.

Tōte administraționile țiarelorū romānesci sunt rugite a ne face ofertā pentru publicarea acestui anunț.

Anunțāmū acelorū onorați cetitori, cari vorū binevoi a se abonā la fōia nōstrā de aici încolo, cā avemū încā în rezervā numeri dela începutulū anului 1885 prin urmare potū sē aibā colecțiunea completā.

Mersulū trenurilorū

pe linia Predealū-Budapesta și pe linia Teiușū-Aradū-Budapesta a calei ferate orientale de statū reg. ung.

Large table with 8 main columns for different routes: Predealū-Budapesta, Budapesta-Predealū, Teiușū-Aradū-Budapesta, Budapesta-Aradū-Teiușū, Aradū-Timișōra, Timișōra-Aradū, Simeria (Piski) Petroșeni, and Petroșeni-Simeria (Piski). Each column lists train types and arrival/departure times for various stations.

Nota: Orele de nopțe suntū cele dintre liniile grōse.

Tipografia ALEXI, Brașovū.